GREEN POLICY CENTER

Iránytű a hazai zöld átmenethez – Magyarország klíma- és ellátás-biztonsági kihívásai (összefoglaló)

2026. SZEPTEMBER

GREEN POLICY CENTER

Iránytű a hazai zöld átmenethez - Magyarország klíma- és ellátás-biztonsági kihívásai (összefoglaló)

2026. SZEPTEMBER

TARTALOMJEGYZÉK

Miért fontos a klímapolitika, az alkalmazkodás és az ellenállóképesség az új kormánynak? 4

Kulcsüzenetek 5

Impresszum 9

Miért fontos a klímapolitika, az alkalmazkodás és az ellenállóképesség az új kormánynak?

A klímaváltozás következtében mind a globális, mind a hazai termelési lehetőségek és élhetőségi feltételek alapvető átalakuláson mennek keresztül. Kijelenthető, hogy történelmi jelentőségű időket élünk, amelyek horderejükben a honfoglaláshoz, Szent István országalapító reformjaihoz vagy a mohácsi csatát övező évekhez mérhetők a magyar történelemben. Amit a jelenlegi, és tágabban a most következő húsz évben teszünk, vagy éppen elmulasztunk megtenni, az évszázadokra határozza majd meg a jövőbeli magyarok kilátásait.

Egy felelős kormányzás alapköve a tényalapú döntéshozatal megközelítése kell, hogy legyen. Ez biztosítja, hogy a kiemelt stratégiai döntések – mint például egy új klímatörvény megalkotása – semmiképpen ne elavult adatokra épüljenek. Az elmúlt években Magyarország klímasemlegességi átmenetére nézve öt modellezés készült (3 kormányzati és 2 civil), és mindegyik szerint a zöld forgatókönyv magasabb GDP-vel, több munkahellyel jár, illetve az elkerült költségek meghaladják a beruházási költségeket. Utóbbiak fedezésére pedig igen jelentős források állnak rendelkezésre. A klímasemlegességi átmenet révén egyúttal jelentősen növelni tudjuk az energiafüggetlenségünket. Ugyanakkor más, globális modellezések azt mutatják, hogy ha hagyjuk elszállni a globális felmelegedést és nem is alkalmazkodunk hozzá (egy felmelegedési szint fölött már nem is tudunk), az az ellátási láncok megszakadása és a csökkenő termelékenység miatt drasztikus GDP csökkenéssel jár a század közepétől kezdve. Ez utóbbi előszelét már idén nyáron megtapasztaltuk. A hazai adaptáció mellett a globális és geopolitikai dimenziókat is figyelembe kell venni: a klímaváltozás elszabadulása esetén a trópusi országokban milliárdos tömegek élelem- és vízellátása válik kérdésessé. Ez a dominóhatás drasztikusan felerősítené a kontinensünkre nehezedő migrációs nyomást, miközben világszerte megszaporodnának az erőforrásokért vívott fegyveres konfliktusok. A klímahelyzet kezelése tehát nem egy “jó, ha van” jellegű tevékenység, hanem egy sorsfordító kérdés.

Kulcsüzenetek

Klímakockázat, mint rendszerszintű fenyegetés és a tényalapú kormányzás kényszere

A klímaváltozás hatásai Magyarországon egyre közvetlenebbül érintik az állam és a társadalom alapvető működését. A 2026-os nyár – amely 1901 óta a második legmelegebb, és 74,1 mm-es országos nyári csapadékkal a valaha mért legszárazabb volt – világosan megmutatta: a kockázatok összekapcsolódnak. Egy energiaellátási zavar érintheti a vízellátást, a távközlést és az egészségügyi ellátást, míg a vízhiány az élelmiszer-termelésen keresztül az ellátásbiztonságra és az árakra is hatással lehet.

Éppen ezért a klímaváltozás kezelése nem korlátozódhat az egyes ágazatok alkalmazkodási intézkedéseire, hanem reziliens, ágazatokon átívelő megközelítést igényel. A döntéshozatalnak a konkrét kockázatok mellett a rendszerek közötti függőségeket, a lehetséges láncreakciókat és a hosszú távú alkalmazkodási lehetőségeket is vizsgálnia kell, elkerülve az úgynevezett maladaptációt – amikor egy rövid távon kedvező intézkedés később új sérülékenységeket hoz létre. A meglévő tervezési és döntéshozatali folyamatokat tovább kell fejleszteni: a hosszú távú infrastruktúra-, területfejlesztési, agrár- és vízgazdálkodási döntésekben rendszeresen, több éghajlati forgatókönyvvel értékelni kell a klímakockázatokat.

A helyzet súlyossága miatt nincs idő választani a felmelegedés okainak megszüntetése és a már meglévő hatásokhoz való alkalmazkodás között; a kettőt azonnal és egymást erősítve kell végrehajtani a magyar lakosság fizikai védelme és a gazdasági termelési lehetőségek fenntartása érdekében. A tényalapú döntéshozatalhoz elengedhetetlen a friss, 2006 utáni éghajlati adatok használata; az extrém hőhullámok és aszályok gyakorivá válása rávilágított, hogy a jövőbeli infrastrukturális és kapacitástervezés során már nem építhetünk a történelmi átlagokra.

Történelmi paradigmaváltás a vízgazdálkodásban és a területhasználatban

Hazánk a „túl sok és túl kevés víz” paradoxonával küzd, amelyet a gyors vízelvezetésre épülő, elavult vízgazdálkodási paradigma és a kiszámíthatatlan csapadékeloszlás együttesen okoz. A vízhiány és a hazai mezőgazdaság növekvő sérülékenysége azonnali szemléletváltást követel: a vizek gyors elvezetése helyett a táji vízmegtartást kell a középpontba helyezni. Különösen égető a legnagyobb folyóink, főleg a Duna helyzete, ahol a vízállás drasztikus csökkenése mögött nemcsak a csapadékhiány, hanem a folyamatos medersüllyedés is meghúzódik (ami Paks térségében a 80 centimétert, a déli szakaszokon a 2 métert is eléri). Határozottan el kell vetni a kockázatos és ökológiailag pusztító síkvidéki vízlépcsők (például Adony, Fajsz) tervét; helyettük a Duna medersüllyedését megállító természetközeli beavatkozásokra, hordalék-visszatáplálásra és az agrártámogatásokkal is kikényszerített, tájléptékű mezőgazdasági vízvisszatartásra van szükség. Egy alföldi léptékű Nemzeti Vízvisszatartási Program elindítása nemcsak ökológiai, hanem kőkemény stratégiai és élelmezésbiztonsági szükségszerűség.

A vízvisszatartás elválaszthatatlan a területhasználat rendszerszintű kezelésétől. A vízvisszatartásra alkalmas területek és természetes pufferterületek megőrzése, a további mesterséges felszínborítás mérséklése és a már beépített, kihasználatlan területek előnyben részesítése egyszerre csökkentheti a klímakitettséget és megőrizheti a jövőbeli alkalmazkodás lehetőségeit. Ha a vízgazdálkodási, mezőgazdasági és területhasználati igényeket külön-külön kezeljük, egy adott beavatkozás könnyen növelheti egy másik ágazat vagy térség sérülékenységét.

Fókuszált energiaátmenet, rugalmas hálózat és igazságos tehermegosztás

A zöld átmenet során a rendelkezésre álló állami és uniós forrásokat célzottan a legrosszabb energiahatékonyságú épületek mélyfelújítására, klíma-alkalmazkodásra, vasútfejlesztésre, szemléletformálásra, az ipari zöld átmenet innovatív beruházásaira, a fásításra, valamint a villamosenergia-hálózat rugalmasságának növelésére és áramtárolásra kell fordítani. Nyári áramimport-kitettségünk a Duna rekordalacsony vízállása miatt megmutatta a villamosenergia-rendszer sebezhetőségét, miután az erőmű 44 éves történetében először veszélyeztette a blokkok hűtését, drasztikus termelés-visszafogásra kényszerítve a Paksi Atomerőművet. Rendszerszintű megoldást az ipari és lakossági energiatárolók kiszámítható támogatása, a fogyasztói oldali válasz (DSR),

az okosmérős tarifák bevezetése, valamint a Paksi Atomerőmű folyótól független hűtési alternatíváinak vizsgálata és integrálása jelent.

Egyik legnehezebb feladata az épített környezet modernizációja: lakóépületeink bő 90%-a korszerűtlen, illetve 44% a legrosszabb energiahatékonyságú kategóriába tartozik. A 2028-ban élesedő uniós ETS2 rendszer árnövelő hatása és az energiaszegénység elmélyülése csak a lakossági és a köz- és kereskedelmi épületek felújítási rátájának drasztikus (évi 3,1%-ra, illetve 3%-ra való) megemelésével védhető ki. Mindez társadalmi szolidaritással kell, hogy megvalósuljon, megakadályozva, hogy a beruházások árát a leginkább rászorulókkal fizettessék meg. Hatalmas lehetőséget jelent, hogy a Szociális Klímaalap és az ETS2 kvótabevételek révén évi akár 500 milliárd forint klímacélú forrás nyílik meg az ország számára. Ezt a keretet mesterséges ártámogatás helyett az energiaszegénység strukturális felszámolására kell költeni.

Egészségügyi klímavédelem és ellenálló városok

A klímaváltozás hatásai már most közvetlenül emberéletekben mérhetők a hőhullámok során. A hőség Magyarországon már jelenleg is jelentős közegészségügyi és rendszerszintű kockázat, amely a jövőben várható gyakoribbá válásával az egészségügyi és szociális ellátórendszer terhelését is tovább növelheti. A hatékony védekezés alapfeltétele a kötelező települési hőségtervek bevezetése, kétévenkénti nemzeti klímakockázat-értékelés és a nagyberuházások kötelező klímareziliencia-auditja, ami megakadályozza a sérülékeny, jövőt felélő infrastruktúrák továbbépítését.

A leginkább veszélyeztetett csoportok védelmét elsősorban a meglévő megoldások rendszerszintű alkalmazásának hiányosságai korlátozzák: kevés település rendelkezik hőségtervvel, az intézmények hővédelmi feltételei sok esetben nem megfelelőek, és a hőségriasztásokhoz kapcsolódó helyi intézkedések nem egységesek. Ezért indokolt a települési hőségtervek kötelezővé tétele, a kánikulai munkavédelmi szabályok felülvizsgálata, a hőhullámok egészségügyi hatásainak rendszeres monitorozása, valamint az egészségügyi és szociális intézmények épületállományának hővédelmi szempontú felújítása. A települési zöldfelületek fejlesztése, a fásítás, az árnyékolás és a vízmegtartó megoldások emellett egyszerre járulhatnak hozzá a városi hősziget mérsékléséhez és a lakosság egészségének védelméhez.

Részletes szakpolitikai javaslatok és háttértanulmányok

Jelen összefoglalóban felvázolt kihívások részletes kifejtését, a mögöttes adatokat, valamint az egyes ágazatokra vonatkozó konkrét, rendszerszintű lépéseket a Green Policy Center négyrészes elemzéssorozata tartalmazza.

A teljes tényanyag és a javaslatcsomagok az alábbi tematikus kiadványainkban olvashatók részletesen:

- *Éghajlatváltozás: tudományos alapvetések és társadalmi mítoszok*
- *Magyarország legsürgetőbb klímaalkalmazkodási feladatai*
- *Magyarország integrált klíma- és ellátásbiztonsági kihívásai*
- *Klímareziliencia Magyarországon 2026 nyarának tükrében*

IMPRESSZUM

Írta: Schaffhauser Tibor, Sipos Vera, Szabó Péter (éghajlatkutató), Szabó Péter (vízdiplomáciai szakértő)

Közreműködött: Koczóh Levente András, dr. Sulyok Katalin

Kiadó: Green Policy Center

Grafikai munkák: PPERA Creative Studio Kft.

Javasolt idézés:
Green Policy Center (2026): Iránytű a hazai zöld átmenethez - Magyarország klíma- és ellátásbiztonsági kihívásai (összefoglaló), Budapest

Kapcsolat

SCHAFFHAUSER TIBOR
A Green Policy Center zöld szakmai műhely társalapítója és szenior klímapolitikai tanácsadója
tibor.schaffhauser@greenpolicycenter.com
+36 30/4295385
LinkedIn
www.greenpolicycenter.com

SIPOS VERA
A Green Policy Center zöld szakmai műhely klímapolitikai tanácsadója
vera.sipos@greenpolicycenter.com
+36 30/254 5577
LinkedIn
www.greenpolicycenter.com

SZABÓ PÉTER
Éghajlatkutató, az ELTE Meteorológiai Tanszékének doktorandusza, korábban az Országos Meteorológiai Szolgálat és a Nemzeti Alkalmazkodási Központ szakértője
szabo.p.elte@gmail.com
LinkedIn

SZABÓ PÉTER
Klíma- és vízdiplomáciai szakértő
szp.0720@gmail.com
+36 20/3202552
LinkedIn

GREEN
POLICY CENTER

info@greenpolicycenter.com
www.greenpolicycenter.com